

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมป่าไม้. ไม้และของป่าบางชนิดในประเทศไทย , 2491.

กรมป่าไม้. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย (ชื่อพฤกษศาสตร์-ชื่อพื้นเมือง) , 2491.

กรมวิชาการเกษตร. รายชื่อพืชทั่วไป เอกสารวิชาการ เล่มที่ 3 , 2523.

จำลอง เพ็งคล้าย. "Some Non - Timber species of Thailand" รายงานการประชุมทางวิชาการครั้งที่ 22 สาขาพืช. หน้า 551-610 , มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2527.

จำลอง เพ็งคล้าย และคณะ. ไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจของไทย ตอนที่ 1. โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี , กรุงเทพมหานคร , 2515.

_____ . ไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจของไทย ตอนที่ 3. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การขายและการซื้อขายแห่งประเทศไทย จำกัด , กรุงเทพมหานคร , 2526

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์ กลสิน ส่วตะพันธ์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สารมวลชน จำกัด , 2522.

เพยาว์ เหมือนวงศ์ญาติ. คู่มือการใช้สมุนไพร อันดับที่ 2. หน้า 69 , สำนักพิมพ์เมคคัลมีเดีย , กรุงเทพมหานคร , 2526.

_____ . ตำราวิทยาศาสตร์สมุนไพร. ศูนย์การพิมพ์พลชัย , กรุงเทพมหานคร , 2529.

พระยาวิจิตรนันทน์ (วินิจ. โตโกเมศ). ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ฉบับชื่อพื้นเมือง-ชื่อพฤกษศาสตร์. กรมป่าไม้ , กรุงเทพมหานคร , 2491.

เต็ม สมิตินันท์ และคณะ. ไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจของไทย ตอนที่ 2. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย จำกัด , กรุงเทพมหานคร , 2518.

_____ . พันธุ์ไม้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. หน้า 41 , กรมป่าไม้ , กรุงเทพมหานคร , 2520.

เต็ม สมิตินันท์. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย (ชื่อพฤกษศาสตร์-ชื่อพื้นเมือง). หน้า 189-190 , กรมป่าไม้ , กรุงเทพมหานคร , 2523.

ธวัชชัย รัตน์ชเลศ และศักดิ์ดา จงแก้ววัฒนา. พืชขึ้นที่ราบลุ่มเชียงใหม่. คารารัตน์ การพิมพ์ , เชียงใหม่ , 2525.

ลีนา ผู้พัฒนาพงศ์. สมุนไพรไทย ตอนที่ 2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด นิเวศรรคการพิมพ์ , กรุงเทพมหานคร , 2522.

มานิตย์ ออพานิชกิจ. "การกระจายของผลึกแคลเซียมออกซาลเลตในพืชผักบางชนิดในภาคอีสาน ," ปัญหาพิเศษ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2527.

_____ . "ความสัมพันธ์ของนิวไนกระเพาะบัสสวาระกับการบริโภคน้ำพืชผักบางชนิดในภาคอีสาน ," การศึกษาพิเศษ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2526

วิยดา เทพหัสดิ. "ผัก" สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 372 (กุมภาพันธ์ , 2527) : 12208.

_____ . พจนานุกรมศัพท์พฤกษศาสตร์ สาขาพฤกษอนุกรมวิธาน. 196 หน้า , กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2523.

วิชัย พรหมเทพ. "การสำรวจพืชคอลิฟลอรัสในบางท้องที่ของจังหวัดเชียงใหม่และสกลนคร" การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนชีววิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ , 2528.

สมจิตร พงศ์พงษ์ และสุภาพ ภูประเสริฐ. พืชกินได้และพืชมีพิษในป่าเมืองไทย. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว กรุงเทพฯ , 2515.

สมาคมป่าไม้แห่งประเทศไทย. ไม้และของป่าบางชนิดในประเทศไทย , พิมพ์ครั้งที่ 3 , กรมป่าไม้ , 2527.

สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. พืชที่กินได้และพืชมีพิษในป่าเมืองไทย , กันยายน , 2514.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. พืชและสัตว์สามัญบางชนิดที่พบในประเทศไทย เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา , 2525.

สอาด บุญเกิด , จเร สดากกร และทิพย์พรรณ สดากกร. ชื่อพรรณไม้ในเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : พ.จิระการพิมพ์ , 2525.

สุภาพ แจ่มปัญญา. "การสำรวจพืชในนาข้าว ในเขตอำเภอมือง , หางคอง และสันป่าตอง ," การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนชีววิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2523

อรกานต์ แวงวรรณ. "พืชที่ใช้เป็นอาหารที่พบในจังหวัดมหาสารคาม ," การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร ปริญญา - วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนชีววิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย - เชียงใหม่ , 2527.

อารีย์ ทองภักดี. "การศึกษาเบื้องต้นของพันธุ์ไม้สกุลโซลานัมที่พบในประเทศไทย ," วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาพฤกษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2521.

อำไพ ยงบุญเกิด. วัชพืชบางชนิดในนาข้าว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การชายและการซื้อแห่งประเทศไทย , 2518.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาต่างประเทศ

- Asis , Consuelo V.(ed.) , Plants of the Philippines. Quezon City :
The University of the Philippine Press , 1971.
- Backer , C.A. and Bakhuizen Van Den Brink , R.C. , Flora of Java ,
Vol. 2 , N.V.P. Norrdhoff , Groningen , 1965.
- Bailey , L.H. , Manual of Cultivated Plants, pp.557 , The Macmillan
Company , New Yourk , 1951.
- Bailey , L.H. , Manual of Cultivated Plants , pp.867 - 869 , New York
: Macmillan , 1969.
- Barnett , E.C. , "Descriptions of New Species from Dr. Kerr's
Manuscript , " Kew Bulletin , Vol. 16 , p.485 , London :
Royal Botanical Garden. His Majesty's stationary office ,
pp.1962 - 63.
- Bonati , G. , Solanum Linn. In Florae Generale de L'Indo - Chine.
Tome 4 , Fasc 3 , pp.314 - 330 , Paris : Masson ETC
Editeur , 1951.
- Britton , N.L. , Flora of Bermuda , pp.298 - 302 , Hafner Publishing
Company , New York , 1965.
- Brown , W.H. , Useful Plants of Philippine Flowering Plants , Vol.3 ,
pp.258 - 265 , Bureau of Printing , Manila , 1946.
- Brown , W.H. , Useful Plants of the Philippines , Vol.3 , pp.318 -
325 , Manila : Bureau of Printing , 1957.
- Burkill , I.H. , "A Dictionary of the Economic Product of the Malay
Peninsula , " Vol.2 , pp.2042 - 2049 , London : Crown Agents
for the Colonies , 1935.

- Craib , W.G. , "List of Siamese Plants with Descriptions of New Species ," Kew Bulletin , Miscellaneous Information , pp.1911 - 12 , Contracted Craib 1.
- Craib , W.G. , "Contributions to the Flora of Siam (Dicotyledones) in Aberdeen University Studies ," Kew Bulletin , No.57 , pp.140 - 143 , 1921 , Contracted Craib 2.
- Craib , W.G. , Florae Siamensis Enumeratio , Vol.1 , Bangkok : Siam Society , 1931.
- Craib , W.G. , and Kerr , A.F.G. , Florae Siamensis Enumeratio , Vol.2 , Bangkok : Siam Society , pp.1932 - 39.
- Craib , W.G. , and Kerr A.F.G. , Solanum Linn. In Florae Siamensis Enumeratio , Vol.2 , pt.1 , pp.35 - 45 , Bangkok : Siam Society , 1951.
- Drury , C.H. , The Useful Plants of India , pp.258 - 259 , William H. Allen & Co.,Ltd. , London , 1873.
- Gamble , J.S. , Flora of the Presidency of Madras part.4 , pp.932 - 939 , London : Published under the Authority of the Secretary of State for India in Council , 1923.
- Geesink , R. Portulacaceae , Flora of Thailand 2 , 3 (June , 1975) : pp.268 - 273.
- Henderson , M.R. , Malayan Wild Flowers : Dicotyledons , Kuala Lumpur : The Malayan Nature Society , 1974.
- Herklots , G.A.C. , Vegetables in South - East Asia , South China Morning Post Ltd. , 1972.

- Ho , Pham - Hoang , Cay - Co' Mien Viet - Nam an Illustrated Flora of South Viet - Nam , Vol.2 , pp.211 - 217 , Bo Giao - Duc : Trung - Tam Hoc - Lieu , 1972.
- Hooker , J.D. , The Flora of British India , Vol.1 , London : L.Reeve & Co.,Ltd. , 1885.
- _____ , The Flora of British India , Vol.2 , London : L.Reeve & Co., Ltd. , 1879.
- _____ , The Flora of British India , Vol.3 , London : L.Reeve & Co., Ltd. , 1882.
- _____ , The Flora of British India , Vol.4 - 5 , London : L.Reeve & Co.,Ltd. , 1885.
- Hooker , J.D. , and B. Daydon Jackson , Index Kewensis , Vol.2 , pp.929 - 940 , Oxford : Clarendon Press , 1895.
- Hooker , J.D. , Index Kewensis , Vol.1 - 14 , Oxford : Clarendon Press , 1886 - 1965.
- Hutchinson , B. , Vegatable Science , New York , J.B. Lippin. Cott Co. , 1949.
- Hutchinson , J. , The Families of Flowering Plants , 3rd. ed. , Oxford : Clarendon Press , 1973.
- Hutchinson , J. , and Daiziel , J.M. , Flora of West Tropical Africa , Vol.2 , Crown Agents for Oversea Government and Administrations , Millband , 1963.
- Keng , Hsuan , Order and Families of Malayan Seed Plants , Kuala Lumpur : University of Malaya Press , 1969.

- Kerr , A.F.G. , Florae Siamensis Enumeratio : Supplement , Vol.3.2
Bangkok : Siam Society , 1954.
- Kerz , S. , Forest Flora of British Burma , Vol.2 , pp.217 - 220 ,
Office of the Superintendent of Government Printing ,
Calcutta , 1887.
- Knott , J.E. , Handbook for Vegetables Growers , New York , John
Wiley & Sons , Inc. , 1976.
- Larsen , Kai , Sphenocleaceae : Flora of Thailand . 2,3 (June ,
1975) : 280.
- Linnaeus , Carl. , Species Plantarum , Vol.1 - 2 , London : Bernard
Quaritch , 1753.
- Phengklai , C. , "Edible Plants of Thailand ," Eighth World Forestry
Congress , Jakarta , 1978.
- Phuphathanaphong , L. , Aizoaceae of Thailand . Thai Forest Bulletin
(Botany) , No.10 (December , 1977) : 1 - 11.
- Promboon , Y. , "A Study on the Oxalic Acid Content of some Vegetable
from Northern and Southern Parts of Thailand ," Master's
Thesis , Department of Food Science , Graduate School ,
Kasetsart University , 1977.
- Purseglove , J.W. , Tropical Crops Dicotyledons , Vol.1 - 2 ,
Longman Group , Ltd. , 1977.
- Ridley , Henry , N. , The Flora of the Malay Peninsula , Vol.2 ,
pp.464 - 470 , London : L. Reeve & Co.,Ltd. , 1923.
- Schmidt , John , Flora of Koh Chang , p.338 , Copenhagen : Bianco
Luno , 1900 - 1916 , Contracted F.K.C.

Smittinand , T. , Florae of Thailand , Vol.2 , 1975.

Smitinand , T. & W.R. Scheible , Edible and Poisonous Plants and Animals , Millitary Research and Bevelopment Center , Bangkok , 1966.

Suvachittanont , O. , "A Study on the Oxalic Acid Content of some Vegetables in Thailand ," Master's Thesis , Department of Food Science , Graduate school , Kasetsart University , 1971.

Suvachittanont , O. , Meksongsee , L.A. , Dhanamitta , S. and Valyasevi , A. , The Oxalic Acid Content of some Vegetables in Thailand , Its Possible Relationships with the Bladder Stone Disease , J. Med. Assoc. Thailand , 56:645 - 653 , 1973.

Walter , E.S. , Vegetable Growing Handbook , Connecticut , Avi. Publishing Co., Inc. , 1979.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อพืชผักพื้นเมืองในจังหวัดอุตรธานีที่ทำการศึกษาและสำรวจพบ แต่ไม่สามารถนำมาตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องตามวิธีการทางพฤกษอนุกรมวิธานได้ เนื่องจากตัวอย่างพืชไม่สมบูรณ์ มีดังนี้

1. กล้วยป่า	19. ผักกาดน้ำ
2. กระจเจียว	20. ผักแก่นส้ม (ผักขี้ส้ม)
3. กระจับ	21. ผักตบเต้านา
4. กระจชายป่า	22. ผักลีมั่ว
5. กระจวานป่า	23. ผักหนามขอ
6. ชิงป่า	24. ผักแสง
7. ชำป่า	25. ผักไฮโก้
8. ชมันป่า	26. ใฝ่ต่าง ๆ
9. เชื่อง	27. ไผ่ป่า
10. เคื่อตานา	28. ส้มป่อย
11. แคะขน	29. ส้มเสี้ยว
12. บุก	30. หมากโจ้วแจ้ว
13. ใบทองกลาง	31. หมากโมง
14. ใบส่องฟ้า	32. หวาย
15. ใบหูเสือ	33. ว่านคูนหมุย
16. บัวน้อย	34. อ้อท้อ
17. ผักก้านตง	35. อีลอก
18. ผักกาดนา	

ภาคผนวก ข .

ศัพท์อภิธาน

actinomorphic	ลักษณะของดอกซึ่งสามารถจะแบ่งตามแนวตั้งผ่านจุดศูนย์กลางของดอกให้ได้สองส่วนที่เหมือนกันทุกประการมากกว่าหนึ่งครั้งขึ้นไป การแบ่งนี้มักพิจารณาเฉพาะกลีบดอกชั้นนอกและกลีบดอกชั้นในเท่านั้น เช่น ดอกมะลิ ดอกชบา ดอกผักบุ้ง ซึ่งกลีบดอกทุก ๆ กลีบมีรูปร่างเหมือนกันและขนาดเท่ากันหมด ไม่ว่าจะแบ่งกี่ครั้งย่อมจะได้สองส่วนที่เหมือนกันทุกประการทุกครั้ง
acuminate	ลักษณะของปลายใบหรือปลายกลีบดอกที่เรียวแหลม สังเกตด้านข้างของส่วนปลายนี้จะค่อย ๆ เว้าจากส่วนโคนไปหาส่วนปลายเช่น ใบโพธิ์
acute	ลักษณะส่วนปลายที่แหลมโดยมีด้านข้างของปลายแหลมนั้นตัดตรงหรือโค้งมนเล็กน้อย มักใช้กับกลีบดอก ใบ และใบประดับ
alternate	ไม่ตรงกัน ฉียงกัน เช่น การติดของใบกับกิ่งที่ระดับเดียวกันมีใบเพียง 1 ใบ และสลับข้างกันไป หรือตำแหน่งของเกสรตัวผู้ที่อยู่ไม่ตรงกับกลีบดอก เป็นต้น
aquatic	เจริญหรือขึ้นอยู่ในน้ำ
aquatic plants	พืชที่ขึ้นอยู่ในน้ำ
awl-shaped	ลักษณะเป็นแผ่นแบนค่อนข้างแคบ และปลายเรียวแหลม มักใช้กับกลีบดอกและใบประดับ
berry	ผลแบบหนึ่ง ซึ่งแก่แล้วเปลือกไม่แตก มีเนื้อนุ่ม มักจะมีเมล็ดมากกว่า 1 เมล็ด และโดยมากเมล็ดฝังอยู่ในเนื้อนุ่ม ๆ หรือมีน้ำล้อมรอบ เช่น ผลมะเขือเทศ

biennial	พืชล้มลุกที่มีอายุสองปี หรือสองฤดู แล้วจึงตายไป พืชพวกนี้นับตั้งแต่เริ่มเพาะจากเมล็ด ใบไม้แรกจะมีแต่เฉพาะลำต้นและใบ ปีที่สองจึงออกดอกผล และตายไปหลายปีที่สองนั่นเอง
bipinnate	ใบประกอบแบบขนนกชนิดที่ใบย่อยมีการแตกแขนงแบบขนนกซ้อนอีกชั้นหนึ่ง เช่น ใบจามจุรี
bract	ใบประดับ ใบที่ลดรูปหรือเปลี่ยนรูปไปจนแตกต่างจากใบปกติมาก มีหน้าที่รองรับดอกเดี่ยว หรือช่อดอก ใบพืชบางชนิดใบประดับเปลี่ยนรูปเป็นเกล็ดเล็กและแข็ง เช่น พวกพืชตระกูลหญ้า และบางชนิดเป็นแผ่นขนาดใหญ่ มีสีเขียว ใสล่อแมลงได้เช่น ใบประดับของดอกหน้าวัว
campanulate	รูปร่างคล้ายระฆัง ใช้กับลักษณะของกลีบดอกที่ติดกันมีส่วนบนกลม และคอด ๆ ฝายออกเป็นปาก คล้ายกับรูประฆังคว่ำ เช่น ดอกรำเพย ทองอุไร ต้นเบ็ด ฝรั่ง
cauliflorus	ออกดอกตามกิ่งหรือตามลำต้น เช่น หุเรียน ชมพู่น้ำแรก มะไฟ และต้นลูกปืนใหญ่
climber	ไม้เลื้อย ไม้เถา พันธุ์ไม้ที่ต้องอาศัยสิ่งอื่นเป็นหลักในการเลื้อยพันเสมอ เนื่องจากไม้อาจทรงตัวอยู่โดยลำพังไม่ได้ เช่น ตำลึง อัญชัน และ พวงชมพู เป็นต้น
cordate	รูปร่างเหมือนหัวใจ ใช้กับแผ่นใบที่มีรูปร่างคล้ายรูปหัวใจหรือฐานใบที่มีลักษณะคล้ายฐานของรูปหัวใจ
coriaceous	เหนียวคล้ายแผ่นหนัง ใช้แสดงลักษณะของใบหรือใบประดับที่มีเนื้อใบเหนียว และหนาคล้ายแผ่นหนัง เช่น ใบไทร ยางอินเดีย

corymb	ช่อดอกซึ่งมีแกนยาว ดอกย่อยออกสลับทั้ง 2 ข้างของแกน โดยดอกที่อยู่ล่างสุดมีก้านยาวที่สุด และลดหลั่นกันไปเป็น ลำดับ ทำให้ดอกย่อยทุกดอกขึ้นไปอยู่ในระดับเดียวกันหมด การบานจะเริ่มจากดอกที่อยู่นอกสุดเข้าไปหากลางช่อ เช่น ช่อดอกหางนกยูงไทย
crenate	ลักษณะของขอบใบที่มีรอยจักโค้งเล็ก ๆ ต่อเนื่องกัน
cuneate	เป็นรูปสามเหลี่ยม ใช้กับลักษณะฐานใบ หรือฐานของกลีบดอก ซึ่ง แแหลมเข้าหากันใบคล้ายรูปสามเหลี่ยมที่มียอดคกกลับลง
dentate	ลักษณะขอบใบที่จักเป็นฟันเลื่อย รอยจักแต่ละอันจะอยู่ใน แนวตั้งฉากกับขอบใบ เช่น ใบบัวสายชนิดดอกสีขาว
diadelphous	ลักษณะ เกสรตัวผู้ที่เชื่อมติดกันเฉพาะก้านชูอับเรณู เป็น 2 กลุ่ม เช่น ดอกถั่ว มีเกสรตัวผู้ 10 อัน ติดกันเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่ง 9 อัน และอีกกลุ่มหนึ่งมีเพียงหนึ่งอัน
emarginate	ลักษณะปลายใบมนที่มีรอยเว้าแหลมตรงกลาง
entire	เรียบ ใช้แสดงลักษณะขอบใบหรือขอบกลีบดอกที่เรียบ สม่ำเสมอ ไม่มีรอยเว้า
even-pinnate	ใบประกอบแบบขนนกชนิดที่มีใบย่อยเป็นคู่ หรือ เรียก ว่าไม่มีใบย่อยก็ได้
floret	ดอกที่มีขนาดเล็ก ๆ หรือดอกย่อยในช่อดอก เช่น ดอกหญ้า, และดอกเล็ก ๆ ในช่อดอกทานตะวัน
funnel form	รูปร่างเหมือนกรวย หมายถึงแบบหนึ่งของกลีบดอก ชั้นในที่เชื่อมติดกัน โดยมีส่วนล่างก่อนข้างแคบแล้วผายออก ออกกว้างตอนบน คล้ายกับรูปกรวย เช่น corolla tube ของดอกผักบุ้ง (<i>Ipomoea aquatica</i>)

gynandrophore	<p>ส่วนฐานรองดอกที่ยึดชั้นชูชั้นเกสรตัวผู้และยึดต่อชั้น ไปชูชั้นเกสรตัวเมียด้วย ส่วนนี้จึงทำหน้าที่เป็นก้านชู ทั้งชั้นเกสรตัวผู้และชั้นเกสรตัวเมียพร้อม ๆ กัน ตัวอย่าง เสาวรสี (<u>Passiflora</u> sp.)</p>
hastate	<p>รูปร่างเหมือนหัวลูกศรแต่ฐาน 2 ข้าง กางออกทำมุม ประมาณ 90 องศากับแกน โดยมากใช้กับลักษณะใน ที่มีรูปร่างดังกล่าว เช่น ใบของต้นขาเขียด (<u>Monochoria vaginalis</u>)</p>
herb	<p>พืชล้มลุก หมายถึงพืชที่ไม่มีเนื้อไม้ ลำต้นไม่แข็งแรง มักเจริญอยู่ใกล้ผิวดินหรือทอดลงไปกับผิวดินได้ง่าย ส่วนมากมีอายุสั้น เช่น กล้าย (Musa spp.) ว่านกาบหอย (<u>Rhoeo discolor</u>) และพลับพลึง (<u>Crinum asiaticum</u>) เป็นต้น</p>
herbarium	<p>พิพิธภัณฑ์พืช สถานที่เก็บรวบรวมตัวอย่างพันธุ์พืชที่ เป็นของแห้ง และเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์พืช</p>
indigenous	<p>มีความหมายเหมือนกับ indigen</p>
inflorescence	<p>ช่อดอก กลุ่มของดอกที่มีจำนวนมากว่าหนึ่งดอกขึ้นไป และเกิดอยู่บนก้านอันเดียวกัน</p>
inter	<p>อยู่ระหว่างสิ่งที่เกี่ยวข้องกันโดยใกล้ชิด อยู่ระหว่าง อวัยวะที่อยู่ใกล้ ๆ กัน เป็นคำที่ต้องใช้ประกอบกับคำ อื่น ๆ เช่น interpetiolar stipule หมายถึง หูใบ ที่อยู่ตรงกลางระหว่างใบ 2 ใบ ที่ชิดเดียวกัน</p>
keel	<p>กลีบดอกชั้นใน 2 กลีบล่างที่เชื่อมติดกัน และมีรูปร่าง คล้าย ๆ ท้องเรือ พบในดอกถั่วชนิดต่าง ๆ</p>

lanceolate	รูปร่างเหมือนใบหอก หมายถึง ลักษณะรูปร่างของใบ หรือกลีบดอกที่มีลักษณะ ส่วนโคนค่อนข้างกว้างแล้วตัดแหลมเข้าหาปลาย มีความยาว เป็นสี่ถึงหก เท่าของความกว้าง เช่น ใบของต้นแปรงล้างขวด (<u>Callistemon lanceolatus</u>)
leaf scar	รอยแผลเป็นบนกิ่งซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากใบร่วง
lenticel	รอยแตกรูปเลนส์ ตามเปลือกไม้ ทำหน้าที่ช่วยในการแลกเปลี่ยนแก๊ส เห็นได้ชัดในพืชบางชนิด เช่น แสงจันทร์ (<u>Pisonia alba</u>) และปอหมัน (<u>Cordia sebestina</u>) เป็นต้น
linear	ลักษณะของใบ หรือกลีบดอกที่เป็นแผ่นยาว และแคบ ความยาวอย่างน้อย 8 เท่าของความกว้าง และขอบใบทั้ง 2 ด้านขนานกันหรือเกือบขนานกัน เช่น ใบหญ้าต่าง ๆ
lobe	แฉกของกลีบดอกชั้นใน กลีบดอกชั้นนอก หรือใบซึ่งเว้า ลึกลงไปประมาณครึ่งหนึ่งของความยาวกลีบ หรือครึ่งหนึ่งของระยะจากขอบใบไปถึงเส้นกลางใบ
locule	ช่อง หรือห้องเล็ก ๆ พบใน ovary หรืออัณฑะ ที่มีผนังกันแบ่งภายในเป็นช่อง ๆ
monoecious	มีดอกตัวผู้และดอกตัวเมีย อยู่บนต้นเดียวกัน เช่น ข้าวโพด (<u>Zea mays</u>) และละหุ่ง (<u>Ricinus communis</u>)
mucronate	มีปลายแหลมและสั้น (แบบ mucro) มักใช้กับส่วนปลายใบซึ่งมนและมียอดเกสรสั้น ๆ ยื่นขึ้นตรงกลาง
ob	เป็นคำภาษาละตินที่เติมเข้าข้างหน้าคำอื่นแล้วมีความหมายว่าตรงข้ามกับภาวะเดิม หรือกลับทาง เช่น obovate หมายความว่ารูปร่างของใบหรือกลีบดอกที่เป็นรูปไข่ แต่กลับหัวเอาทางด้านเล็กกว่าอยู่ข้างล่าง

obcordate	ลักษณะใบหรือกลีบดอกที่มีรูปร่างเหมือนหัวใจ แต่กลับเอาด้านแหลมลงข้างล่าง หรืออาจใช้เฉพาะกับส่วนปลายใบที่เว้าลึกตรงกลางในลักษณะเหมือนฐานของรูปหัวใจ
oblanceolate	ลักษณะใบหรือกลีบดอกที่มีรูปร่างเหมือนใบหอก แต่กลับด้านแหลมลงข้างล่าง
oblique	ด้านข้างไม่เท่ากัน ทำให้มีลักษณะเหมือนเอียงหรือเบี้ยวไปข้างหนึ่ง ใช้กับลักษณะของฐานใบ เช่น ใบดาหะแก้ว (<u>Begonia</u> spp.)
oblong	รูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีส่วนยาวมากกว่าด้านกว้าง 2-3 เท่า และด้านข้างทั้งสองขนานกันหรือเกือบขนานกันตลอด ใช้กับลักษณะของใบ กลีบดอก หรือใบประดับ
obovate	รูปไข่แต่กลับเอาทางป้านหรือส่วนที่กว้างกว่าอยู่ข้างบน ใช้สำหรับลักษณะของใบ กลีบดอกหรือใบประดับที่มีรูปร่างเหมือนรูปไข่ แต่ฐานแคบและปลายกว้างกว่า
obtuse	ป้าน กลม หรือมน ใช้แสดงลักษณะส่วนปลายของใบ กลีบดอก หรือใบประดับ
ocrea	หูใบที่มีลักษณะเป็นแผ่นหรือเยื่อบาง ๆ หุ้มเป็นปลอกรอบต้น เกิดจากการเชื่อมติดกันของหูใบสองอันที่โคนก้านใบ เช่น หูใบของพันธุ์ไม้ใน family <u>Polygonaceae</u>
odd pinnate	มีความหมายเหมือนกับ impari-pinnate
opposite	เกิดขึ้นตรงกัน เกิดที่ข้อเดียวกัน แต่คนละด้านของแกนกลาง 1) ใช้แสดงลักษณะการเกิดใบบนกิ่งแบบที่แต่ละข้อมีใบสองใบออกตรงข้ามกัน เช่น ใบฝรั่ง (<u>Psidium</u> <u>quajava</u>) 2) ใช้แสดงตำแหน่งของ เกสรตัวผู้ที่อยู่ตรงกับกลีบดอก

orbicular	กลม ใช้แสดงลักษณะรูปร่างของใบ หรือใบประดับ
orbiculate	เป็นวงกลม หรือเป็นรูปจาน ใช้กับลักษณะของใบ เป็นส่วนมาก เช่น ใบบัว
ovary	<p>รังไข่ ส่วนหนึ่งของชั้นเกสรตัวเมียที่มี ovule อยู่ภายใน จำแนกได้เป็น 3 ชนิด คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Superior ovary หมายถึง ovary ที่ติดอยู่กับฐานรองดอก ในตำแหน่งสูงกว่าการติดของชั้นอื่น ๆ ของดอก 2) Inferior ovary หมายถึง ovary ที่ติดอยู่กับฐานรองดอกในตำแหน่งที่ต่ำกว่าการติดของชั้นอื่น ๆ ของดอก 3) Half-superior ovary หรือ Semiinferior ovary หมายถึง ovary ที่ฝังอยู่ในฐานรองดอก และมีชั้นอื่น ๆ ของดอกติดอยู่ในตำแหน่งที่ตัดสินได้ยากว่าเหนือกว่าหรือต่ำกว่า
ovate	เป็นรูปไข่ ส่วนฐานกว้างกว่าส่วนยอด โดยมีความยาวเป็นหนึ่งเท่าครึ่งของความกว้าง ใช้แสดงลักษณะของอวัยวะที่เป็นแผ่นแบน ไม่มีความหนา เช่น ใบ กลีบดอก และใบประดับ
ovule	megasporangium ที่มีผนังหุ้ม อาจอยู่ในรังไข่ (ในพวกไม้ดอก) หรือไม่อยู่ในรังไข่ (ในพวกสนและปรอง) ส่วนนี้จะเจริญต่อไปเป็นเมล็ด หลังจากมีการปฏิสนธิแล้ว
panicle	มีความหมายเหมือนกับ compound inflorescence
papilionaceous	ลักษณะคล้ายปีกผีเสื้อ ใช้แสดงลักษณะของกลีบดอกชั้นในของพันธุ์ไม้ใน family Fabaceae ซึ่งประกอบด้วย standard หรือ banner, wings และ keel เช่น ดอกถั่ว แด และถั่วลิสง

pellucid gland	<p>ต่อมน้ำมันเล็ก ๆ ที่มีอยู่ตามอวัยวะต่าง ๆ ของพืช เมื่อส่องดูจะแลเห็นเป็นจุดใส ๆ เช่น ใบของพืชพวกส้มต่าง ๆ</p>
pendulous	<p>ห้อยลง คล้ายกับแขวนไว้ เช่น seed pendulous หมายความว่า เมล็ดติดอยู่ที่ผนังรังไข่ด้านบน และห้อยลง</p>
perennial	<p>(1) มีชีวิตอยู่ได้นานเกิน 2 ปี หรือ 2 ฤดูขึ้นไป (2) พืชที่มีอายุยืน และโดยปกติจะออกดอกออกผลได้หลายครั้งในช่วงชีวิต พืชเหล่านี้อาจมีอายุตั้งแต่ 3 ปี จนถึงนานนับเป็นร้อยปีก็ได้</p>
perianth	<p>ชั้นของกลีบดอกที่ไม่อาจแยกได้ว่าเป็นกลีบดอกชั้นนอกหรือชั้นของกลีบดอกชั้นในแยกกัน เรียกแต่ละกลีบว่า tepal ถ้าติดกันเรียกว่า perianth tube และส่วนปลายของ tube เมื่อแยกเป็นกลีบ ๆ เรียกว่า perianth segment</p>
pinnate	<p>แยกออกไป 2 ข้าง ของแกนกลาง ในลักษณะคล้ายขนนก</p>
pod	<p>ผลซึ่งแก่แล้วแตก มักเรียกว่า ฝัก</p>
punctate	<p>มีจุดใส ๆ หรือจุดสีต่าง ๆ ตามใบ ซึ่งมักจะเห็นได้ชัดเมื่อส่องใบดูกับแสงสว่าง</p>
raceme	<p>ช่อดอกแบบหนึ่งซึ่งดอกมีก้านดอกยาวเท่า ๆ กัน และเรียงตามแกนที่ยาวไม่จำกัด ดอกที่อยู่โคนช่อจะบานก่อนดอกที่ปลายช่อเสมอ เช่น ช่อดอกของต้นเทียนหยด (<i>Duranta repens</i>) และต้นพวงทอง (<i>Thryallis glanea</i>)</p>
reniform	<p>รูปร่างเหมือนไต หรือเมล็ดถั่ว (จะติดกับส่วนอื่นตรงรอยเว้าเป็นแฉ่งลึกลงข้าง ๆ)</p>

rhizome	<p>เหง้า ลำต้นใต้ดินซึ่งแผ่ทอดไปตามแนวระดับ มีข้อปล้อง ใบเกล็ด หรือตา เห็นได้ชัดเจน เช่น เหง้า พุทธรักษา ขิง ข่า ฯลฯ</p>
rotate	<p>รูปร่างเหมือนซี่กงล้อ ใช้กับลักษณะของกลีบดอกที่ติดกันตรงโคนเป็นหลอดสั้น ๆ และปลายแผ่กว้างมีกลีบเรียงเป็นวงเหมือนกับซี่กงล้อเช่น ลักษณะของดอกมะเขือ (<u>Solanum spp.</u>)</p>
sagittate	<p>ลักษณะเหมือนหัวลูกศร เป็นรูปสามเหลี่ยม ซึ่งฐานโค้ง เรียวออกไปสู่มุมทั้ง 2 ข้างของฐาน มักใช้กับใบที่ลักษณะรูปร่างค้ำกล้าว เช่น ใบผักตบไทย (<u>Monochoria hastata</u>)</p>
scandent	<p>รอเลื้อย พันธุ์ไม้ที่สามารถอยู่เป็นพุ่มได้ แต่ถ้ามีหลักรับหรือพุ่มไม้ก็สามารถจะทอดเลื้อยได้คล้ายไม้เลื้อย เช่น เฟื่องฟ้า (<u>Bougainvillea spp.</u>) มะลิวง (<u>Jasminum pubescens</u>) ฯลฯ</p>
serrate	<p>ลักษณะขอบใบซึ่งจักคล้ายฟันเลื่อย และปลายซี่ฟันแต่ละอันตั้งตรงไปข้างหน้า หรือตรงไปทางปลายใบ</p>
spike	<p>ช่อดอกแบบ indeterminate inflorescens ชนิดหนึ่ง ซึ่งดอกมีก้านสั้นมาก หรือไม่มีเลย และดอกจะบานจากโคนไปทยอยช่อ ช่อดอกชนิดนี้อาจมีแกนของช่อยาว เช่น ราชาวดี (<u>Buddleia paniculata</u>) หรือแกนสั้นจนดูดอกเป็นกระจุก เช่น ผกากรอง ก็ได้ (<u>Lantana spp.</u>) ซึ่งแบบหลังนี้มักเรียกว่า</p>
	condensed spike
standard	<p>1) มีความหมายเหมือนกับ hanner 2) กลีบดอกวงใน (inner perianth) ของพืช family Iridaceae ซึ่งเป็นกลีบแคบ ๆ ที่ตั้งตรง หรือโค้งลง</p>

stipule	หูใบ ระวังคี่ซึ่งอยู่ตรงโคนก้านใบ มักมีเป็นคู่ หรือ เชื่อมติดกันเป็นแผ่นเดี่ยว ระวังคี่ดังกล่าวนี้มีลักษณะต่าง ๆ กันมากมาย เช่น เป็นแผ่น เป็นเส้น เป็นเกล็ด และเป็นหนาม ฯลฯ
superior	เหนือกว่า เหนือ เช่น superior ovary หมายถึงรังไข่ ซึ่งติดอยู่กับฐานรองดอกในระดับที่เหนือกว่าการติดของกลีบดอกและเกสรตัวผู้
syconium	ผลชนิด aggregate fruit แบบหนึ่ง เกิดจากฐานรองดอกที่ขยายขนาดใหญ่ขึ้น และโอบล้อมข้อดอกไว้ข้างในทั้งหมด ลักษณะเป็นผลที่มีเนื้อ พบเมล็ดและดอกอ่อน ๆ อยู่ภายใน ผลแบบนี้พบในพืช genus <i>Ficus</i> ทั้งหมด เช่น มะเดื่อ โพธิ์ และไทร
tendrils	มือจับ มือเกาะ หมายถึง ใบหรือลำต้นที่เปลี่ยนแปลงรูปร่างมาเป็นเส้น เพื่อใช้ยึดหรือเกี่ยวพันกับสิ่งอื่น เช่น มือจับของเถาตำลึง (<i>Coccinea indica</i>) และพวงชมพู (<i>Antigonon leptopus</i>)
tree	ไม้ต้น พืชยืนต้น พืชที่มีเนื้อไม้มาก มีลำต้นสูงชูออกจากพื้นดินขึ้นมาระยะหนึ่งแล้วจึงแตกกิ่งก้านสาขาอยู่ในระดับสูง เช่น จามจุรี (<i>Samanea saman</i>) และมะม่วง (<i>Mangifera indica</i>)
trifoliate	ใบประกอบแบบพาล์มเมต หรือแบบขนนกที่มีใบย่อยสามใบ
truncate	ลักษณะของปลายใบหรือฐานใบซึ่งตัดตรงหรือเกือบตรง
undulate	เป็นคลื่น ๆ เช่น ลักษณะขอบใบหรือกลีบดอกชั้นในของพืชบางชนิด

vegetable	พืชผัก
whorl	เป็นวงรอบ ๆ เป็นวงกลม เช่น การติดของใบกับกิ่ง แบบที่มีใบหลาย ๆ ใบติดรอบแกนที่ข้อเดียวกันเป็นวง เรียกว่า whorl arrangement
wing	1) ปีก ส่วนที่เป็นแผ่นบาง ยื่นออกมาจากอวัยวะต่าง ๆ เช่น winged fruit หมายถึง ผลซึ่งมีเปลือกบาง ส่วนแผ่ขยายออกไปเป็นปีกช่วยให้ปลิวตามลมได้ง่าย 2) กลีบดอกชั้นใน 2 กลีบ ที่มีลักษณะเหมือนกันและเท่า กัน ในดอกชนิด papilionaceous เช่น ดอกถั่วต่าง ๆ
zygomorphic	ลักษณะของดอกที่สามารถแบ่งออกให้ได้ 2 ส่วน ที่ เหมือนกันทุกประการได้เพียงครึ่งเดียว โดยมากมัก พิจารณาเฉพาะส่วนของ corolla อย่างเดียว เช่น ดอกอัญชัน (<u>Clitoria ternatea</u>) มหาหงส์ (<u>Hedychium coronarium</u>) และกล้วยไม้ต่าง ๆ (Orchids)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ

นายมานิตย์ ออพานิชกิจ เกิดวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2498 ที่จังหวัด
อุดรธานี สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนหนองหานวิทยา อำเภอหนองหาน
จังหวัดอุดรธานี มัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนอุครพิทยานุกูล
จังหวัดอุดรธานี สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาชีววิทยา จากคณะ
วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2522 เข้าศึกษาต่อชั้นปริญญามหา-
บัณฑิตทางวิทยาศาสตร์ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อปีการศึกษา 2525 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ 1 โรงเรียนปทุมคงคา ช่วยราชการ
ฝ่ายติดตามและประเมินผล กองแผนงานกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย